

SOSIALISTINEN AIKAKAUSLEHTI

TOIMITUS

EDV. GYLLING

Vastaava

O. W. KUUSINEN

Toimitussihteeri

SULO WUOLIJOKI

YRJÖ SIROLA

SISÄLTÖ:

Rajat selviksi!

Enemmistövaalit vaiko suhteellinen vaalitapa? Ulkomaisten

puoluetoverien lausuntoja. I. A. Bebel, II. K. Kautsky

Sosialismi ja kansallisuus. *J. J. Mikkola.*

Siirtolaisuutemme ja tilaton väestö. *Edvard Gylling.*

Sosialismi ja yksilön vapaus (jatkoa). *O. W. Kuusinen.*

Katsauksia.

ISBN 1796-928x

Sosialismi.net

Tampere 2016

Sosialistisen aikakauslehden 3. näytenumero, tammikuu 1906. Kieliasu on jätetty alkuperäiseen muotoonsa, vain selvät kirjoitusvirheet on korjattu.

SOSIALISTINEN AIKAKAUSLEHTI

Näytenumero 3

Tammikuu

1906

RAJAT SELVIKSI!

Tällaiset ajat kuin nykyään, jolloin juoksultaan verkkainen historiallinen kehitys äkkiä taas kuohahtaa pitkän matkan eteenpäin, ovat sosialidemokratialle sekä onnellisia että vaarallisia. Onnellisia siksi, että sosialidemokratia tietää rientävänsä kehityksen etunenässä, ja vaarallisia siksi, että kaikellainen vanhoillisuus, joka kumousta säikähtäen ei uskalla rehellisesti asettua vastarintaan, sen sijaan kavalana pyrkii edistyksen valiojoukon helmoihin.

Ne kansanluokat, jotka luonnostaan ja luokka-asemansa vuoksi ovat rutivanhoillisia, pääoman turvissa kansaa riistävä kaupunkien suurporvaristo samoin kuin suurtilalliset maalla, siis ne luokat, jotka enimmänsä hyötyvät nykyisestä kurjasta yhteiskuntajärjestelmästä, ne ovat yksinään valtiollisessa taistelussa jäsentensä vähälukuisuuden takia heikot ja helposti voitettut. Sen vuoksi täytyy niitten luokkavaltansa säilyttämiseksi saada muista kansanluokista kannatusta. Helposti ne saavatkin usein käytyreitä pikkuporvareista ja

talonpojista, mutta milloin se ei riitä, täytyy niitten haalia apua köyhälistönkin riveistä. Ne koettavat hyvällä ja pahalla, ja silloin kun ne hyvällä koettavat, ovat ne vaarallisia. Ne sanovat silloin itseään »kansanvaltaisiksi», »vapaamieliseksi», »jyrkiksi edistyksen miehiksi» ja milloin miksikin, houkuttelevat liittoonsa ja jollei se auta, niin matelevat ja tunkeilevat itse sosialidemokratien liittolaisiksi, sanovat joka kysymyksessä olevansa samaa mieltä ja yhtyvänsä meidän ohjelmamme »kaikkiin» vaatimuksiin. Ja latelevat korkealla äänellä heliseviä sanoja »köyhälistön oikeuksista».

Aivan niinkuin nykyään meillä.

Eihän meillä nykyään ole ainoatakaan »vanhoillista», ainoatakaan edistyksen jarruttajaa, eihän toki. Kaikki ovat hirveän kansanvaltaisia, ja milt'ei kaikki työväen »ystäviä». Monesta poroporvarista sanotaan vallan, että »sehän on täysi sosialidemokrati», ja samainen henkilö, joka pari kolme kuukautta sitte olisi tuollaisesta arvostelusta jalosti vihastunut, kuuntelee sitä nyt sekä julkisella että salaisella mielihyvällä. Ja yhä lähentelee »punasia», mairittelee, kalastelee.

Tällöin on tosiaan syytä kysyä, kuka on meidän miehiämme, kuka ei? Ja kenen kanssa me käymme liitton, ketä vastustamme?

Meidän miehiämme ei ole jokainen, joka nykyään mahdollisesti hyväksyy yksikamarijärjestelmän, joka puolustaa yleistä äänioikeutta ja ehkäpä vielä kannattaa kaikkia ohjelmamme n. s. lähimpiä vaatimuksia. Näihin vaatimuksiin täytyy pakostakin kaikkien porvarillisten kenties hyvinkin pian myöntyä, ja siltä on heidän luokkavaltansa vielä pysyvä pystyssä.

Vaan meidän miehiämme on se, joka ei tyydy vielä noihin huutavimpiin hätäpaikkauksiin, jolla on sammumaton viha koko nykyistä kapitalistista ryöstöjärjestelmää vastaan, joka vaatii, että jokaisen ihmisen on tehtävä hyödyllistä työtä ja jokaisen työntekijän on saatava täysi toimeentulonsa sekä yhtäläiset valtiolliset ja yhteiskunnalliset kansalaisoikeudet ja joka käsittää, että sitä varten on yhteiskunnalle anastettava kaikki yksityisomaisuus, mitä tuotannon välineenä käytetään. Se on vasta meidän miehiämme, joka tuon päämäärän edistämiseksi on itse valmis personallisiin uhrauksiin ja valmistaa muita sen eteen taistelemaan.

Ja vielä: joka toimii täysin tietoisena siitä, että ainoa tie tuohon lopulliseen päämaaliin on *luokkataistelu*. Tämä on tärkeä seikka, jonka *Karl Marx* on meille opettanut ja jota emme koskaan saa unohtaa.

Marx osotti, että maailmanhistoria ei ole muuta kuin luokkataistelujen historiaa. Luokat muodostuvat etujen yhteisyydestä, selitti hän, ja ne taistelevat kukin omien luokkaetujensa puolesta. Sellainen taistelu on sekin, mikä nykyään on alkanut porvariston ja köyhälistön välillä ja minkä vastaisen kulun me nyt jo voimme suunnilleen nähdä. Kapitalistisen yhteiskuntajärjestelmän kehittyessä on edellinen luokka päivä päivältä harveneva ja jälkimäinen, joka nyt jo käsittää kansojen enemmistön, on yhäti kasvava. Ja taistelu tulee käymään köyhälistölle voittoisaksi sitä mukaa kuin se juopa, mikä erottaa sen porvaristosta, laajenee ammottavaksi, ja sitä mukaa kuin köyhälistö ennättää herätä ja järjestäytyä valtavaksi, luokkaeduistaan tietoiseksi puolueeksi.

Tämä oppi, jonka sosialidemokratia on ottanut omakseen, ei ole kyllä runollisen ihanteellinen, vaan se on tosi. Että se paljastaa porvarillisten korupuheiset valheet ja myöntää köyhälistönkin ajavan luokkaetujaan, siinä on sosialidemokratian *totuus*.

Se osottaa myös selvästi, mistä meidän on miehiämme haettava ja koottava. Ei porvarillisen yläluokan keskuudesta, sillä porvarillisten vastustus ei suinkaan johdu tietämättömyydestä, vaan juuri luokkatietoisuudesta; elkäämme uskotelko, että monikaan heistä on luokkaeduistaan luopuva ja seuraava meitä. Vaan meidän miehemme ovat sen luokan, köyhälistön, keskuudessa, joka ennen kaikkea tahtoo tarpeeksi leipää ja tahtoo riistää riistäjänsä. Ja sen luokan riveissä on meidän otettava osaa ajan suureen taisteluun, sitäkin suuremmalla syyllä, kun tiedämme, että köyhälistö omia etujaan ajaessaan samalla luokka-asemansa vuoksi edistää koko yhteiskunnan, koko ihmiskunnan etua. »Köyhälistön luokkaedut ovat samat kuin yhteiskunnallinen edistys yleensä» (Kautsky), ja proletarisen luokkataistelun puolue, sosialidemokratia, on siten ainoa todellisen edistyksen kannattaja. Ja siinä on sosialidemokratian *ihanteellisuus*.

Ja se sama kovan kokemuksen koettelema oppi neuvoo vielä, että jos koskaan käymme liittoon porvarillisten kanssa, niin kaivamme omaa hautaamme. *Kaikkia* porvarillisia yhdistävät samat luokkaedut, ja jos yhteistoiminta heidän kanssaan joskus näyttäisikin lupaavan köyhälistölle hetken pieniä etuja, niin ovat ne edut pitemmälle katsoen vain vaarallista virvatulta. Siksi: ero heistä! Auvaskaamme luokkarajat selviksi, ja tietäkäämme, että mitä jyrkempi on

köyhälistön ja porvariston välinen kiulu, sitä lähempänä on meidän päämäärämme ja kaiken edistuksen voitto.

Luokkataistelun täytyy aina olla meidän toimintamme johtavana periaatteena.

ENEMMISTÖVAALIT VAIKO SUHTEELLINEN VAALITAPA?

Käsittäen kysymyksen vaalitivasta vastaiseen eduskuntaamme puolueellemme nykyään erittäin tärkeäksi ja tietäen, että omassakin keskuudessamme ollaan periaatteessa eri mieltä siitä, enemmistövaalitko vai suhteellinen vaalitapa sosialidemokratian kannalta katsoen olisi asetettava etusijaan, olemme katsoneet velvollisuudeksemme asiasta syntyneen keskustelun opastamiseksi saattaa lukijoittemme tietoon, mitä ulkomailla sosialidemokratein keskuudessa tuosta asiasta ajatellaan. Koska kysymystä vaalitivasta ei kuitenkaan meidän tietääksemme ole ulkomailla sosialistisessa kirjallisuudessa eikä puoluelehdissä tähän asti juuri ensinkään käsitelty, on tämän lehden toimitus päättänyt kääntyä asiassa useitten Euroopan sivistysmaiden tunnettujen sosialidemokratian johtomiesten puoleen, lähettäen heille näin kuuluvan kirjelmän:

Suuren ulospäin kohdistuvan kansallisen vapaustaistelumme ohella on meillä täällä Suomessa myös tärkeä sisäinen uudistustyö käymässä, nimittäin vanhan nelisäätyisen harvainvaltaisen eduskuntamme muuttaminen yleisen, yhtäläisen, välittömän äänioikeuden pohjalle perustuvaksi

yksikamariseksi kansaneduskunnaksi. Tämä uudistuskysymys tulee pian meidän valtiopäivillämme käsiteltäväksi ja luultavasti myös päätettäväksi, ja senvuoksi on tšekäläisen sosialidemokratisen puolueen ja puoluesanomalehdistön lähimmässä tulevaisuudessa määrättävä kantansa jokaiseen yksityiskohtaan nähden mainitussa kysymyksessä; sillä vaikka Suomen sosialidemokratinen puolue vaalilakon kautta onkin päättänyt olla ottamatta osaa nykyään kokoontuneen vanhan luokka-eduskunnan työhön, niin luulemme kuitenkin, että puolueemme yksimielisellä esiintymisellään voi huomattavasti vaikuttaa valtiopäivän päätökseen ja odotettavissa olevan uudistuksen laatuun. Mutta koska tässä reformikysymyksessä on erinäisiä kohtia, ennen kaikkea kysymys vaalitivasta vastaiseen eduskuntaamme, joitten suhteen meillä sosialidemokrateinkin kesken ollaan eri mieltä, ja senvuoksi ulkomaalaisen asiaaymmärtävän puoluetoverin lausunto olisi meille erittäin tarpeellinen ja tervetullut opastus, rohkenemme suomalaisen »Sosialistisen aikakauslehden» toimituksen puolesta kääntyä Teidän puoleenne, pyytäen Teitä lyhyessä vastauksessa ilmaisemaan mielipiteenne seuraavan, sosialistisessa tietoisopissa kovin vähän käsitellyn kysymyksen johdosta:

Mikä molemmista allamainituista vaalitivavoista sosialidemokratian kannalta olisi asetettava etusijaan: 1) Enemistövaalit yhden miehen piireissä (jälkivaaleilla), vaiko 2) suhteelliset vaalit pienemmissä (3-4 edustajan) tai suuremmissa, esim. lääneistä muodostetuissa (10-20 edustajan) vaalipiireissä?

Vastaukset tähän kirjelmään tulemme lehdessämme julkaisemaan sitä mukaa kuin ne meille saapuvat. Tähän voimme painattaa seuraavat.

I.

A. Bebel (Berlin): Ohjelmamme mukaan vaadimme me suhteellisia vaaleja kaikkiin edustuksiin, koska ne ovat ainoat oikeudenmukaiset ja järkevät. Niissä yksin tulevat *kaikki* puoluevirtaukset voimansa mukaisesti huomioon. Jos tänään jo pääsisimme valtaan, saattaisimme tämän järjestelmän *kaikkiin* edustuskuntiin ja lisäksi tekisimme piirin, jota vaalit kulloinkin tulisivat koskemaan, koko valtion, läänin, kunnan, *yhdeksi ainoaksi vaalipiiriksi*. Jos maa niinkuin teidän maanne jaetaan eri vaalipiireihin, vaikkapa kustakin niistä suurempikin määrä edustajia valittaisiin, niin on äänten lukumäärä, minkä yksityiset puolueet tulevat kadottamaan, oleva suurempi kuin jos koko maa muodostaisi yhden vaalipiirin. Mutta jollei ole mahdollista saada aikaan, että *koko* maa pidetään *yhtenä* vaalipiirinä, niin on parasta muodostaa ainakin *mahdollisimman suuria vaalipiirejä*, joissa valitaan mahdollisimman paljon edustajia. Siis mieluummin sellaisia vaalipiirejä, joissa valitaan 10-20 kuin sellaisia, joissa pitäisi valittaman 3-4 edustajaa.

II.

K. Kautsky (Berlin): Aivan teoretisesti katsottuna on tietysti suhteellinen vaalijärjestelmä täydellisin ja sen

muodoista taas se paras, missä koko maa on yhtenä vaalipiirinä. Kun minua sittenkin suhteellinen järjestelmä arveluttaa, niin ei se johdu periaatteellisista, vaan käytännöllisistä syistä.

Ensiksikin on suhteellinen vaalijärjestelmä luonnostaan monimutkainen, ja vielä sitä monimutkaisempi, mitä oikeudenmukaisempi se on, toisin sanoen mitä suurempi on vaalipiiri. Mutta mitä monimutkaisempi on järjestelmä, sitä vaikeampaa on tietämättömäin kansankerrosten siihen perehtyä ja sitä helpommin voivat vallassaolijat väärentää vaaleja. Pienissä kantoneissa, niinkuin Sveitsissä, missä väestö on älyllisesti kehittyntä ja valtiollinen rehellisyys suuri, voinee siis suhteellinen järjestelmä olla sopiva; siellä se voi osottaa pikemmin etujaan kuin huonoja puoliaan. Suurissa vaalipiireissä, missä väestö on tietämätöntä ja vaalivirkailijat häikäilemättömiä, on enemmistövaalit yhden miehen piireissä Saksan hallitusmuodon mallin mukaan ehdottomasti asetettava etusijaan. Tämä järjestelmä on yksinkertaisempi ja sitä on helpompi pitää silmällä, vaalipetos helpommin keksittävässä.

Tämän näkökohdan lisäksi on otettava huomioon vielä toinenkin. Suhteellinen järjestelmä suosii pieniä puolueita ja edistää sellaisten muodostumista, vieläpä sitä enemmän, mitä täydellisempi se on, mitä suuremmat ovat vaalipiirit. Enemmistövaali yhden miehen vaalipiireissä suosii suuria puolueita ja pakottaa sen vuoksi väestön keräytymään suuriin puolueisiin ja unohtamaan kaikki pienet eroavaisuudet. Suhteellinen vaalijärjestelmä siis suosii nurkkakuntia ja eriseuraisuutta, yksityisten ryhmäin irroittumista suurista puolueista. Sellaiset ryhmät eivät

koskaan voi enemmistöjärjestelmässä päästä esille, sitävastoin suhteellisessa järjestelmässä niillä on paljoo paremmat edellytykset, nim. jos vaalipiirit ovat hyvin isoja. Minun ei tarvinne sitä laajemmin selitellä, ymmärrätte sen tietysti lähemmittä todisteluittakin.

Erikoisryhmillä ja pienillä puolueilla, jotka ijäksi ovat tuomitut vähemmistöön, on niinmuodoin etua suhteellisesta järjestelmästä, mutta ei sellaisella puolueella, joka tahtoo olla suuren kansanjoukon puolue. Alkuaikoinaan, ollessaan vielä heikko, tulee sosialidemokratia saamaan enemmän valtuuksia suhteellisessa kuin enemmistöjärjestelmässä. Mutta mitä voimakkaammaksi se kasvaa, sitä edullisemmaksi käy sille jälkimäinen vaalijärjestelmä — luonnollisesti edellyttäen että vaalipiirit ovat yhtä suuria; sellainen maantieteellinen piirijako kuin on esim. Saksassa, missä kaupungit on maaseudun eduksi asetettu huonompaan asemaan, on aina hylättävä. Kun vaalipiirit ovat yhtä isoja, täytyy sosialidemokratialla lopulta aina olla etua enemmistöjärjestelmästä, koska se on puolue, jolle kuuluu tulevaisuus. Mutta tuo järjestelmä hyödyttää sitä jo nykyäänkin, koska se lujittaa puoluekuria ja estää irroittumista pääpuolueesta vähäpätöisten eroavaisuuksien vuoksi. Vaali-taistelu on aina ollut Saksan sosialidemokratialle sen yksimielisyyden suurena kouluna.

Minä asetan siis eneministöjärjestelmän suhteellisen järjestelmän edelle ceteris paribus (kun muut asianhaarat ovat kummallekin yhtä edulliset). Mutta koko kysymyksellä on minusta vain toisarvoinen merkitys. Toisen niinkuin toisenkin järjestelmän kautta me tulemme saavuttamaan voittoja ja etenemään; pääasia on yleinen, yhtäläinen,

välitön ja salainen äänioikeus. Missään tapauksessa ei maksa vaivaa juuri suhteellisen järjestelmän puolesta panna toimeen erityistä voimanponnistusta. Ja joka tapauksessa voimme olla hyvin tyytyväisiä, jos saamme vaalijärjestelmän saksalaiseen malliin, missä vain vaalipiirit on jaettu oikeudenmukaisemmin, ja äänestystavan englantilaiseen malliin, mikä takaa, että äänestys pysyy salaisena.

SOSIALISMI JA KANSALLISUUS.

Muutama vuosi takaperin nimitti Saksan keisari kerran valtakuntansa sosialisteja »isänmaattomiksi veitikoiksi». Tunnettu on myöskin, miten Ranskan sosialistien isänmaallisuus Saksan porvarillisissa sanomalehdissä ja valtiopäiväkeskusteluissa esitetään vastakohtana saksalaisten sosialidemokraattien epäisänmaallisuudelle. »Jaurès, kas siinä mies, joka rakastaa isänmaataan, mutta te, te olette valmiit sen pettämään!» Ja samoin huudetaan vastaavissa piireissä Ranskassa: »Hävetkää te ranskalaiset sosialistit, katsokaapa Saksan sosialisteja, mikä oiva patriootti Bebel on!» Alkuaiheena väitteesen sosialidemokraattien epäisänmaallisuudesta on nähtävästi Marxin ja Engelsin kommunistijulistuksessa oleva lause: »Työmiehellä ei ole isänmaata.»

Tämän johdosta on viime vuoden kuluessa ollut useita kirjoituksia ulkomaiden sosialistisissa aikakauskirjoissa. Varsinkin oli intressantti se kysely, jonka ranskalainen aikakauskirja »La vie socialiste» pani toimeen. Lausunnot

eivät kaikki ole ehdottomasti samaan suuntaan kulkevia. Muutamat etevät sosialidemokraattiset ajattelijat, kuten Jaurès ja Bernstein huomauttavat, että Marxin ja Engelsin väite, että proletariolla ei ole isänmaata, syntyi aikana, jolloin Saksan työmiehellä ei ollut äänioikeutta ja jolloin kurjuus ja epätoivo häntä kiusasivat, eikä sitä enää ole otettava samassa puustavillisessa merkityksessä. Toiset osoittavat, miten sorrettu alaluokka saattaa sodankin aikana olla ystävällisemmässä suhteessa vihollisen valtion aliluokkaan, kuin oman maan yläluokkaan. Mutta kaikki ovat yksimielisiä siitä, että vaikka sosialidemokraatti ei voi ottaa osaa mihinkään valtiolliseen eli yläluokan etuja ajavaan hyökkäyssotaan, on hän ensimmäisenä valmis suojaamaan omaa maatansa vieraan vallan hyökkäystä vastaan. Isänmaa on kansakunta, sen laitokset ja tavat. Vaikka jokaisessa on luontainen kiintymys siihen maahan, jossa on syntynyt, niin ei proletariolla, jos isänmaa sulkee hänet ulos tärkeimmistä oikeuksistaan ja eduistaan, todellisuudessa ole isänmaata. Ihminen kiintyy isänmaahansa kuin lapsuuden muistoihin, kenelle lapsuuden muistoihin liittyy rakkautta ja valoa, hänelle ne ovat pyhät, kenelle ne ovat täynnä rakkaudettomuutta ja pimeyttä, hän ei niissä mielellään viivy.

Ne ovat asioita, jotka meille eivät ole outoja. Olisimme tahtoneet tuossa tiedustelussa kuulla jotakin sosialidemokratian suhteesta kansallisuuskysymykseen, mutta se on jäänyt aivan vähille. Syynä siihen on ensinnä itse kysymys:

»Voivatko patriotismi ja internatsionalismi sopia yhteen?» ja toiseksi se, että kysymyksen vastaajat ovat maista

ja kansallisuuksista, jotka ovat varmassa asemassa. Ajatelkaamme vain, mitä kansallisuusaate esim. Venäjällä tai Saksassa on. Edellisessä se merkitsee venäläisen kansallisuuden käskyvaltaa kaikkien »vierasten» kansallisuuksien yli. Saksassa eli tarkemmin sanoen Preussissa se merkitsee kaiken puolalaisuuden ja tanskalaisuuden hurjinta ja raainta vainoomista. Ja kuka antaa tähän vallan: Preussin yläluokkaetuihin perustuva ja yläluokan valitsema eduskunta. Onko silloin ihme, jos saksalainen sosialidemokraatti vain halveksien käyttää sanoja »kansallinen» ja »kansallisuus». Toinen on joko vainottuna tai halveksittuna tai muuten alakynnessä olevaan kansallisuuteen kuuluvan sosialidemokraatin laita. Tässä suhteessa on opettava ja hauska lukea etevän itävaltalaisen valtiopäivämiehen ja sosialidemokraatin Engelbert Pernerstorferin kirjoitus: »Kansallinen ja kansainvälinen aate» (*Der nationale und der internationale Gedanke*) viime elokuun vihossa aikakauskirjaa »*Socialistische Monatshefte*». Hänkin huomauttaa ensin että ranskalaisten ja saksalaisten sosialistien natsionalismia, patriotismia ja internationalismia käsittelevässä artikkelisarjassa on puhuttu näistä kysymyksistä silmällä pitäen vastakohtaa eri *valtioiden* välillä, koska esim. ranskalainen kansallisuus ja valtio ovat pääasiassa samoissa rajoissa, mutta jätetty melkein huomaamatta kansalliset ristiriitaisuudet saman valtion rajain sisällä. Saksassakin on Pernerstorferin mielestä kansallisuusaate saava kerran toisen kaiun sosialidemokraattien keskuudessa, ei kuitenkaan niin ymmärrettynä, että he koskaan rupeaisivat ajamaan Preussin virallista kansallisuuspolitiikkaa, vaan siten että sosialidemokratia, joka nyt jo muodostaa ison

osan Saksan väestöä, likeisessä tulevaisuudessa kokoaa ympärilleen kansan enemmistön. Silloin se tulee yhä enemmän »kansaksi» ja »kansalliseksi» puolueeksi. Niin on Itävallassakin, jossa saksalaisella kansallisuudella on etuoikeutettu asema, saksankielinen sosialidemokratia melkein viime aikoihin olkapäätä kohotellen säälien ja halveksien puhunut kansallisuuskysymyksestä, kun sen sijaan alkynnessä olevain Itävallan kansallisuuksien joukossa, kuten böömiläisten, puolalaisten, rutenien ja italialaisten sosialidemokraattinen puolue kaikessa kansainvälisyydessään on selvästi kansallinen. Eikä muuten voi ollakaan. »Sosialismi tahtoo organiseraata ihmiskunnan eikä hajoittaa sitä atomeihin. Mutta ihmiskunnan organismeissa eivät ole soluja yksityiset yksilöt, vaan kansat. Jotta organismi olisi terve, pitää solujen olla terveitä.»

Mutta vielä usein, sanoo Pernerstorfer, kysytään miksikä köyhälistöllä pitäisi olla kansallistunnetta. Katkeruudella se näkee olevansa osaton kansakunnan aineellisista ja henkisistä aarteista. Sama se on, näemmekö nälkää saksaksi vai böömiksi, sanotaan usein Itävallassa. Ja siltä joka juuri ja juuri saa nälkensä tyydytetyksi ei voi vaatia suurta arvontoa aatteelliselle aarteelle, sillä kansallisuus korkeimmassa muodossaan on aatteellinen aarre. Se on näet ihmisyyskulttuuria erityisessä ominaisimmassa ja vain kerran esiintyvässä yksilöllisessä säteilyssä. Se on ihmiskunnan rikastuttamista ilmestymisensä erityisen muodon kautta. Selvimmin se ilmaantuu kielessä. Se on joka kansan ensimmäinen ja yleisin omaisuus. Sosialismi kasvattaa työväkeä vilkkaaseen oikeuden tuntoon. Siitä seurauksena

on myöskin että sosialisti puolustaa jokaista sorrettua kansaa. Miksikä hän ei menettelisi samoin omaan kansaansa ja kansallisuuteensa nähden. Sosialismi ei tahdo vain jokaiselle turvattua aineellista elämisen mahdollisuutta, se tahtoo tätä vain korkeamman kulttuuriasteen edellytyksenä. Mutta jokainen kulttuuri on kansallinen.

»Sosialismi ja kansallinen aate eivät ole mitään vastakohtia, ne kuuluvat välttämättömäsi yhteen. Jokainen yritys heikontaa kansallista aatetta saa, jos sillä on menestystä, aikaan vähennystä ihmiskunnan henkisessä rikkaudessa.» Kansallinen liike saattaa kyllä mennä liiallisuuksiin, oman arvon liioittelemiseen ja vieraan kansallisuuden halveksimiseen, mutta juuri sosialistit ovat kaikissa maissa nousseet puhdistamaan kansallisrientoja noista kasvannaisista, Ranskassa natsionalismia, Italiassa irredentismiä vastaan j. n. e. Mutta samalla ovat nämä sosialistit arkoja kansallisesta kunniastaan. Samalla kun Englannin, Ranskan ja Italian sosialistit intohimoisesti rakastavat omaa kansaansa, ovat he osanneet täyttää kansainväliset velvollisuutensa kerrassaan ihailtavasti.

Pernerstorfer on oikein huomauttanut kansallisuuden ja kielen yhteenkuuluvaisuutta. Kielen merkityksestä kansojen elämässä olisi vielä paljon sanomista. Mutta siihen ei ole nyt tilaa. Huomattakoon vain, että jos yhteiskunnalliset eroavaisuudet eivät ole huutavan räikeät, kieli on lippu jonka ympärille samaan kansallisuuteen kuuluvat helposti kertyvät. Sama kieli muodostaa, jos sosiaaliset epäkohdat eivät tule väliin, luonnollisen solidariteettipiirin. Miten hehkuvin sydämin suomalaiset sosialidemokraatit rakas-

tavat suomalaisen kansallisuuden näkyvintä tunnusmerkkiä, suomenkieltä, sen tiedämme kaikki. Millä voimalla ja intohimolla se on varjellut suomalaista isänmaata! Näyttäkööt ne, joilla on isänmaan asiain hoito käsissään, että tahtovat jakaa Suomen alaluokan kanssa ne henkiset aarteet, jotka kuuluvat isänmaan käsitteeseen, jotta ei pettyneenä kukaan proletario tässä maassa huudahtaisi: ei minulla ole isänmaata! **J. J. Mikkola.**

SIIRTOLAISUUTEMME JA TILATON VÄESTÖ.

Siirtolaisuus on meillä osissa maata saanut jo varsinaisen kansanliikkeen luonteen. Se ei ole enää tilapäisesti siellä täällä huomattava ilmiö, vaan todellakin ilmiö, joka ansaitsee monta vertaa suurempaa huomiota kuin sen osaksi on tullut. Tosin on viime vuosina lisääntynyt siirtolaisten lukumäärä huomiota herättänyt, mutta merkityksensä mukaan ei se ole tullut arvostelluksi, sillä tässä liikkeessä, vaikka se osittain onkin pidettävä olevissa oloissa luonnollisena, piilee kumminkin koko kansan ydintä vähitellen tyhjentävä voima. Samalla se puolestaan, kuten seuraavassa osotamme, on sangen läheisesti yhteydessä maassamme vallitsevien epäkohtien kanssa, ja on siirtolaisuus siis yksi niitä syntiä, joiden aiheuttaminen on laskettava nykyisen luokkajakoon perustuvan yhteiskuntalaitoksen niskoille. Sitäpaitsi ei siirtolaisuutta, mitä sen syihin ja elinkeinolliseen luonteeseen tulee, ole suinkaan tyhjentävästi käsitelty tähänastisissa julkaisuissa.

Ennenkuin aineeseemme ryhdymme teemme ensin kumminkin selkoa siirtolaisuutemme yleisistä piirteistä sekä sen paikallisesta luonteesta.¹⁾

Siirtolaisuus meillä on tilastollisesti seurattavissa alkaen vuodesta 1883, ja tätä aikaisemmin se tuskin mainittavampaan vauhtiin oli päässyt. 1880-luvulla oli koko Euroopassa ja varsinkin Ruotsissa ja Norjassa tavaton siirtolaisvimma vallalla, joka seikka ei liene ollut vaikuttamatta meidänkään oloihimme. Epäilemättä meidän siirtolaisuutemme täältä sai hyvää virikettä, joskin vähempiä alkuvirtauksia siihen jo aikaisemmin oli olemassa omassa maassa.

Ensi vuosikymmenen 1883-92 kuluessa koko liike jotenkin täydelleen lienee supistunut Vaasan ja Oulun läänien alueelle. Siirtolaisten luku teki tältä ajalta 36 401 henkeä. Vuosien 1892-93 siirtolaisuus nousi katovuosien johdosta entistä ylemmäksi, — v. 1893 oli 9,117 siirtolaista, — mutta sen jälkeen sen voima jälleen väheni, tehden keskimäärin 3,000-3,500 henkeä vuodessa, kunnes se vuodesta 1899 alkaen on ollut yhtämittäisesti vain nousevana ja leviävänä.

Siirtolaisten luku jälkeen 1893 oli eri vuosina seuraava:

1899	12,075	1903	16,964
1900	10,397	1904	12,000
1901	12,561	1905	21,000
1902	23,150		

¹⁾ Nojaudumme tässä esityksessä Viralliseen tilastoon ja eritoten Tilastollisen päätoimiston v. 1905 julkaisemaan selontekoon »Siirtolaisuus vuosina 1900-1902».

Siirtolaisuuden arvaamattoman suurelle nousulle v. 1899 oltiin heti valmiit hakemaan syitä valtiollisista oloistamme. Kokemus naapurimaista on kumminkin osoittanut, että siellä siirtolaisuus yhtä nopeasti samaan aikaan nousi, vaikkakaan ei samoja valtiollisia syitä ollut vaikuttamassa, ja että yleensä siirtolaisuus Suomessa on noussut ja laskenut aivan samassa suhteessa kuin muissa Europan maissa. Tämä kaikki tekee selväksi, että koko Eurooppalaisen siirtolaisuuden Amerikkaan ensi sijassa täytyy riippua yhdestä yhteisestä syystä, nimittäin oloista ja etupäässä taloudellisista oloista siirtymismaassa Pohjois-Amerikassa. Mutta jos taloudellisesti edulliset olot Amerikassa ovat siirtolaisuuden ensi ehto, on luonnollista että parempia taloudellisia aloja hakevat sinne meilläkin ensin pyrkivät ja että siis siirtolaisia siirtymään ajavat etupäässä taloudelliset syyt. Luonnollista on, että siirtolaisten oma taloudellinen asema kotimaassa näin ollen tulee määrääväksi kannattaako siirtyä tai ei, ja että siis varattomat kansanainekset etupäässä siirtyvät. — Samaten on siirtolaisuus varakkaasta maasta kuten Tanskasta vähempi kuin köyhemmästä Suomesta.

Lähemmin käy yllämainittu selville syvemmin tutkiessamme siirtolaisuutemme syitä; sitä ennen on meidän kumminkin tehtävä itsellemme selväksi siirtolaisuutemme muut yleiset piirteet.

Kuten mainittiin ylempänä, on siirtolaisuus Suomessa Pohjanmaalla ensiksi koteutunut ja siellä valtaan päässyt. Sieltä on se jo nyt levinnyt Pohjanmaan naapurimaakuntiin pohjoiseen Satakuntaan ja Keski-Suomeen sekä Ahvenanmaalle. Viimemainittua lukuun ottamatta muodostavat

siirtolaisuusseudut suuren yhtenäisen alueen, joka käsittää jo nyt yhden $\frac{1}{4}$ koko maasta, ja joka vuosi vuodelta laajenee. Tätä laajenemista todistaa muun muassa Oulun ja Vaasan läänien vuosi vuodelta vähenevä suhteellinen osuus siirtolaisuudesta, vaikkakin siirtolaisten luku näissä lääneissä yhäti on kasvanut.

Koko maan siirtolaisuudesta tuli mainittujen läänien osalle:

v. 1899	90,1 %	v. 1901	76,0 %
v. 1900	86,1 %	v. 1902	61,2 %

Ulkopuolella mainittua aluetta esiintyy siirtolaisuus vaan hajanaisena vähemmin huomiota herättävänä. Siirtolaisuusalueella s. o. Vaasan, Oulun ja (osittain) Turun ja Porin läänissä raivoaa siirtolaiskuume tavattomalla voimalla. Näistä lääneistä siirtyi 10,000 asukasta kohden

	Vaasan läänissä	Oulun läänissä	Turun ja Porin läänissä
v. 1899	190 henkeä	84 henkeä	13 henkeä
v. 1900	146 »	80 »	14 »
v. 1901	158 »	79 »	29 »
v. 1902	238 »	106 »	80 »

Tämä tavaton siirtolaisuus on saanut aikaan Pohjanmaalla täydellisen seisauksen väestön lisääntymisessä, Vaasan läänissä on se väkilukua suorastaan vähentänyt. Väestö väheni siellä jokaista 10,000 asukasta kohden

1900	61 hengellä
1901	49 »
1902	120 »

Emme lähde tarkemmin kuvaamaan siirtolaisuuden luonnetta yleensä, huomautamme vaan, että se etupäässä lähtee miesten joukosta — vuosina 1893-1902 oli keskimäärin 63 % siirtolaisista miehiä, — että se pääasiassa käsittää sangen nuoria henkilöitä; 16-30 ikävuosien välillä olevia miehisiä siirtolaisia oli

1900	67,5 %	kaikista
1901	68,9 %	»
1902	72,2 %	»

Suurimmaksi osaksi olivat siirtolaiset näin ollen luonnollisesti naimatonta väkeä — v. 1902 oli tällaisia 72,5 % kaikista.

Nämä siirtolaisuuden yleiset piirteet on hyvä pitää huomiossa, tutustuessamme seuraavassa siirtolaisuuden elinkeinolliseen luonteeseen ja täten sen syihin. —

Suurin osa siirtolaisistamme on aina lähtenyt maa-seudulta, sekä etupäässä maanviljelysväestön piireistä. Huomattavassa määrin on myöskin se osa maalaisväestöämme edustettuna ollut, joka ei suorastaan ole luettava maanviljelystä harjoittavaan, vaan johon kuuluvat tilapäisinä päiväpalkkalaisina saavat toimeentulonsa. Virallisessa tilastossamme kutsutaan tätä väestöluokkaa nimellä »satunnaisessa toimessa olevat».¹⁾ Jakamalla siirtolaisväestön seuraavaan kolmeen ryhmään, huomaamme, että 1,000:sta

¹⁾ Vastaavaksi tätä yleisessä ammattitilastossa käytettyä luokkaa olemme siirtolaistilastossa lukeneet ryhmät »palkolliset», »työmiehet ja irtain väestö», »muut» sekä »ammatti tuntematon», johon viimeksi mainittuun kuuluu sangen vähäinen henkilöryhmä. Saadut pääryhmät eivät tosin täysin vastaa toisiaan.

siirtolaisesta alempana mainittuina vuosina kuului keskimäärin

	v. 1900	v. 1901	v. 1902	vuosina 1893-1901
Maanviljelystä harjoittaviin	785	745	675	771
Satunnaisella toimella eläviin ...	151	176	200	130
Muihin	64	79	125	99

Mutta myöskin, jos vertaamme maanviljelykseen kuuluvia siirtolaisia koko maassa oleviin ammatinharjoittajiin, huomaamme, että myös suhteellisesti tähän verraten maanviljelyksestä ja satunnaisesta toimesta elävien henkilöiden siirtolaisuus oli suurin kaikista. Luvut on otettava vuodelta 1900, koska ainoastaan tältä vuodelta löytyy ammattitilastoa käytettävänäme:

Ammattiluokat	Maan koko väestöstä kuului	Siirtolai- sista kuului	Siirtolaisia 10,000 asukasta kohden
Maanviljelys, metsästys ja kalastus	1,572,378	8,263	53
Teollisuus	288,343	358	13
Kulkuneuvot ja kauppa	128,672	141	11
Julkinen virka, vapaat ammatit ja koroillaan eläjät	149,776	124	9
Satunnainen toimi tai ilman tointa	573,387	1,664	27

Käy siis selville, ettei ainoastaan maanviljelysväestön siirtolaisuus ole pääosa koko siirtolaisuudestamme, vaan myöskin, että juuri tämän väestön keskuudessa taipumus siirtolaisuuteen on suurin.

Mutta mitä ryhmiä tämän väestön joukosta sitten siirtyy? Tähän seikkaan nähden antaa virallinen tilastomme sen odottamattoman vastauksen, ettei tilasto anna mitään vahvistusta väitteelle, jonka usein kuulee, että siirtolaisuuden syynä on pääasiassa se seikka, ettei tilaton väestö pääse omaa kotia ja kontua perustamaan. Päinvastoin ovat tilalliset väestöryhmät siirtolaisuuden pääosana.¹⁾

Vastoin tätä väitettä täytyy kumminkin jokaisen, joka mainittua tilastoa tutkii, tulla siihen johtopäätökseen, että juuri mainittu syy (ettei tilaton väestö pääse omaa kontua perustamaan) on siirtolaisuutemme aiheena.

Ylläolevan väitteensä perustaa virallinen tilasto tosin selviin lukuihin, joissa on osoitettu, että tilallinen väestö muodostaa suurimman osan siirtyvästä maanviljelysväestöstä. Mutta tällöin ei ole tilallisiksi luetu ainoastaan talolliset, lampuodit, entiset talolliset ja torpparit, vaan myöskin talollisten ja torpparien pojat sekä tyttäret, jotka siirtolaistilastossa ovat erotetut eri ryhmiksi. Nämä viimeksimainitut molemmat ryhmät muodostavatkin tilallisten siirtolaisuuden pääosan — v. 1902 7,232:stä 5,617 henkeä. Tämä yhdistäminen tapahtuu tietysti olettamuksella että tilallisten pojilla ja tyttärillä, kuuluen tilallisten perheisiin, on samat siirtymissyöt kun talollisilla itsillään ja siirtyvät näiden kanssa yhdessä. Mutta tämä olettaus on kuitenkin väärä. Lähempi tarkastus osoittaa nimittäin, että mainittujen henkilöryhmäin siirtolaisuus ei ollenkaan riipu tilallisten siirtolaisuudesta, vaan tapahtuu täydelleen itsenäisesti. Tilasto antaa lisäksi täyden syyn otaksua, että

¹⁾ Siirtolaisuus vuosina 1900–1902, siv. 26. Tilaston julkaisija tohtori A. Hjelt on jo aikaisemmin esittänyt saman mielipiteen; vertaa Yhteiskuntataloudellinen Aikakauskirja vuodelta 1905, 2 numero, siv. 54.

tilallisten lasten siirtolaisuuteen on pääasiallisesti vaikuttanut samat seikat, kun varsinaisten tilattomainkin kuten mäkitupalaisten y. m.

Asianlaita on nimittäin seuraava:

Talollisista ja torppareista, jotka Amerikkaan siirtyvät, on kyllä suurin osa naineita tai leskiä, toisin sanoen perheellisiä. Näin oli

v. 1900	471:sta	talollisesta	284	naineita
v. 1901	598:sta	»	474	»
v. 1902	838:sta	»	636	»

Mutta huomattavaa on, että nämä siirtolaiset sangen harvassa tapauksessa ottivat perheensä mukaansa. Yhtä harvinaista on, että perhe heitä myöhemmin seuraa. Yllämainittujen naineitten talollisten joukossa oli nimittäin sellaisia, jotka jättivät vaimonsa, ja siis muunkin perheensä kotiin

v. 1900	240	84,5 %
v. 1901	433	91,2 %
v. 1902	579	91,0 %

Sellaisia jälleen, jotka ottivat vaimonsa mukanaan tai joiden vaimo ja perhe myöhemmin ensin siirtynyttä miestä seurasivat, oli vaan

	Talollisia, joita seurasi vaimo siirtymismaahan	Talollisten vaimoja, joiden mies ennen oli siirtynyt
v. 1900	57	57
v. 1901	41	51
v. 1902	44	92

Torpparien ja lampuotien siirtolaisuus oli aivan samaa laatua kuin talollisten. Näin ollen on aivan mahdoton otaksua, että talollisten ja torpparien poikain ja tytärten siirtolaisuus, joka lukumäärältään on 4-5 kertaa suurempi kun varsinaisten tilojen asujien koko siirtolaisuus, olisi muuta kun aivan vähäpätöiseksi osaksi johtunut tilallisten siirtolaisuudesta tai olisi sen kanssa yhteydessä. Sen on päinvastoin täytynyt tapahtua siitä erillään ja siitä riippumatta. Tätä väitettä vahvistaa kysymyksessä olevan siirtolaisryhmän ikäolojen tarkastus; ainoastaan vähäinen osa oli alle 16 v., sekä se seikka, että mainitut väestöluokat aina ovat olleet siirtolaisten huomattavin osa, tehden keskimäärin vv. 1893-1902 35,1% koko siirtolaisuudesta, ja osa, jonka siirtyminen melkoisessa määrin on koko siirtolaisuudelle luonteensa antanut. Näin ollen ei tätä väestöluokkaa suinkaan voi yhdistää varsinaisiin tilallisiin, vaan on täysi syy otaksua, että sen siirtolaisuudelle on omat, itsenäiset syynsä.

Selvitettyämme täten käsitteitä siirtyneen maanviljelysväestön ammattiryhmyksestä, käymme nyt seuraavassa tarkastamaan lähemmin tämän samaisen väestönosan siirtolaisuutta yleensä allamainittuina vuosina. Se käy seuraavista luvuista selville:

	1893- 1901	1898	1899	1900	1901	1902
Talollisia, lampuoteja y.m.	4,592	223	1,001	707	893	81,324
Torppareita	2,504	119	505	439	489	711
Talollisten poikia ja tyttäriä	15,626	1,020	3,392	2,451	3,005	5,245
Torpparien poikia ja tyttäriä	5,870	355	1,275	1,125	1,314	2,432
Loisia ja mäkitupalaisia ..	18,518	1,097	3,788	3,443	3,649	5,865

Jokaisesta sadasta siirtolaisesta kunakin vuonna oli:

	1893- 1901	1898	1899	1900	1901	1902
Talollisia, lamputeja y.m.	10	8	10	9	10	8
Torppareita	5	4	5	5	5	5
Talollisten poikia ja tyttäriä	33	36	34	30	32	34
Torpparien poikia ja tyttäriä	13	13	13	14	14	16
Loisia ja mäkitupalaisia ..	39	39	38	42	39	37

Näemme siis, että eri vuosina, joina siirtyneiden kokonaisluku on tavattomasti vaihdellut, on eri väestöryhmien osanotto siihen pysynyt jokseenkin samana. Tämä säännöllisyys jo vakuuttavasti todistaa, että maanviljelysväestön siirtolaisuuden syyt mahtavat olla jotenkin syvällä ja ettei liike ole mikään enemmän tai vähemmän »kevytmielinen», vaan että sillä olevissa oloissa on vakava maaperä.

Varsinaisten tilallisten siirtolaisuus on maanviljelysväestön kokonaissiirtymiseen verraten vähäpätöinen: 12-15 sadasta. Pääasiana tässä on talollisten lasten ja loisten sekä mäkitupalaisten siirtyminen. Koko siirtolaisten luvusta tekivät nämä ryhmät keskimäärin 1893-1902 64,4%. Ne muodostivat siis koko siirtolaisliikkeestämme melkoisimman osan.

Tilastosta saamme selviä viittauksia näiden väestöryhmien siirtolaisuuden syistä. Luonnollisesti emme sieltä saa suoraa vastausta »mikä on syynä», mutta siirtolaisten yleinen luonne antaa meille kumminkin selvityksen siitä, mikä *todenmukaisesti* oli itse siirtolaisuuden aiheena.

Lähemmä $\frac{2}{3}$ näistä siirtolaisista oli miehiä, s. o. sama suhde kun koko siirtolaisväestössämme on vallalla. Iältään nämä siirtolaisryhmät olivat nuorimpiin ikäluokkiin kuuluvia. V. 1902 oli:

	alle			
	16 v.	16-30 v.	yli 30 v.	yhteensä
Talollisten poikia ja tyttäriä	432	4,711	102	5,245
Torpparien poikia ja tyttäriä	246	2,146	41	2,433
Loisia ja mäkitupalaisia	836	4,232	781	5,849
prosentteissa:				
Talollisten poikia ja tyttäriä	8,2	89,8	2,0	100
Torpparien poikia ja tyttäriä	11,1	88,0	0,9	100
Loisia ja mäkitupalaisia	14,3	72,5	13,2	100

Huomattava on, että suurin osa näitä siirtolaisia oli 16-30 vuoden välillä, siis siinä ikäkaudessa, jollain kunkin henkilön on ruvettava itse pitämään huolta toimeentulostaan ja ryhdyttävä taloudelliseen työhön. Tämän ohella oli suurin osa heistä naimatonta väkeä. Niinpä v. 1902:

	Prosentteissa			
	Naimat- tomia	Naineita ja leskiä	Naimat- tomia	Naineita ja leskiä
Talollisten poikia ja tyttäriä ...	4,504	741	85,9	14,1
Torpparien poikia ja tyttäriä ..	2,138	295	87,9	12,1
Loisia ja mäkitupalaisia	3,824	2,025	65,4	34,6

Luvut osoittavat siis selvästi, että tilallisten lapset vasta olivat alulla elämän taivalta, loiset ja mäkitupalaiset jo osittain askeleen etempänä, vaikka pitkälle eivät hekään kotimaassaan olleet ennättäneet.

Asettakaamme nyt nämä kokemukset siirtolaisuuden pääryhmäin luonteesta yhteyteen sen kanssa, mitä ylempänä saimme tietää siirtolaisuusliikkeestä yleensä, nimitäin, että syitten siihen täytyy olla taloudellista laatua. Huomaamme silloin: näitten syitten pakoittamina lähtevät he jo aivan nuorina, jokseenkin niin pian kun varsinaiseen työhön pystyvät. Ja lopuksi, näiden taloudellisten syitten aiheuttamina siirtyvät etupäässä tilallisten ja torpparien lapset sekä loiset ja mäkitupalaiset. Etupäässä näiden väestöryhmien taloudellinen asema on siis sellainen, että se saa siirtolaisuuden syntymään niiden keskuudessa.

Ilman muuta on tämä varsinaisen tilattoman väestön suhteen selvä. Vaikeampi on se tilallisten ja torpparien lasten suhteen käsittää. Ymmärrettävissä tämä kuitenkin on, kun ottaa huomioon että, joskaan nämä väestöluokat eivät ole varsinaista tilatonta väestöä, niiden suuremmaksi osaksi, jos kotimaahan jäisivät, olisi sellaiseksi muuttuminen. Kotitaloon tai torppaan ei muuta kun yksi lapsista voi tulla haltiaksi. Talot ovat Pohjanmaalla myöskin usein jo niin pieniä, etteivät ne siedä jakoa. Uutisviljelysten raivaaminen ja uusien torppien perustaminen sitäpaitsi on metsänarvon noustua entistä enemmän vaikeutettu. Näin ollen siirtolaisuus pelastaa talollisen pojan alenemasta sekä yhteiskunnallisessa että taloudellisessa suhteessa, mutta se riistää hänet samalla kotimaaltaan.

Aivan samat syyt kun yllä olevilla ryhmillä, on tietysti palkollisten, työmiesten ja irtaimen väestön siirtolaisuudella, joiden osuus teki v. 1893-1901 keskimäärin 13,8 prosenttia koko siirtolaisuudesta. Lisäämällä tähän tilallisten lasten ja mäkitupalaisten siirtolaisuutta osoittavan suhde-

luvun 64,4 saamme keskimäärin noin noin 78,2% koko siirtolaisuudestamme johtuvaksi jotenkin samanlaisista taloudellisista syistä.¹⁾

Näin on siis siirtolaisuus selvässä yhteydessä tilattoman liikaväestön kehityksen kanssa maaseudultamme ja sen taloudellisesta ahdinkotilasta.

Mutta paitsi tätä tilattoman väestön siirtolaisuutta, ansaitsee kyllä vielä muutkin siirtolaisryhmät huomiota. Ennen kaikkia varsinaisten tilallisten ryhmä, joka vaikkakin suhteellisesti vähäinen, itsessään kuitenkin on melkoinen. Vuosikymmenen 1893-1902 kuluessa siirtyi täten 4,721 talollista, 1,195 lampuotia ja entistä talollista 3,215 torpparia eli yhteensä 9,131 maanviljelystilanhaltiaa. Näiden siirtyminen voinee osittain todistaa maanviljelyksen kannattamattomuutta. Mutta suuremmassa määrin vaikuttanee siihen vieläkin se tavaton voima, johon koko siirtolaisliike on kehittynyt. Kerran alkuun päästyään tempaa se pian mukaansa aineksia, joilla oikeastaan ei niin suuria siirtymissyitä ole, kuten talollisia, tilojen perillisiä y. m. ja jatkuu kauvan, vaikkei enää mitään suurempaa tilatonta väestöryhmää ole olemassa, vaan siirtolaisseudulla päinvastoin täydellinen työväenpuute on syntynyt. Näin kokemukset ulkomailta Englannista, Saksasta y. m. osoittavat ja sama seikka alkaa jo Pohjanmaalla käydyä selville.

Yllä olevaa käsitystä vastaan siirtolaisuutemme luonteesta voitaneen huomauttaa, että jos tilaton väestö etupäässä siirtyy, miksi siis koko liike ei ole enimmäkseen kehittynyt niissä osissa maata, joissa tilattomia on enimmäkseen,

¹⁾ Huomattava on että palkollisten, työmiesten ja irtaimen väestön siirtolaisuus oli osittain kaupungeista kotoisin.

esim. Kuopion läänissä. Mielestämme tämä ei kumminkaan todista esitystämme vastaan mitään. Se todistaa vaan, ettei siirtolaisuus vielä ole koko tilattoman väestön keskuuteen levinnyt. Siirtolaisuudelle erittäin suosiolliset olot, luultavasti etupäässä kansanluonteessa, saivat siirtolaisuuden ensinnä Pohjanmaalla puhkeamaan, mutta täältä se on, kuten ylempänä osoitin, ruvennut yhä enemmän leviämään ensin naapurimaakuntiin. Ja jollei kaikki merkit petä ei se ennen lakkaa, ennenkun se on puhdistanut koko maa-seutumme sen tilattomasta »liikaväestöstä», jota on lähemmä yhden miljoonan vaiheilla.

Siirtolaisuutemme on näin ollen etupäässä tilattoman ja näille läheistä sukua olevien väestön kerrosten taloudellisista syistä johtuvaa siirtolaisuutta. Ja yhtäkaikki tietää jokainen todistamattakin, että maassamme on taloudellisen toimeentulon mahdollisuuksia, etupäässä uutisviljelys-tilaisuuksia nykyään vielä milt'ei loppumattoman runsaasti, vaikkakaan maat yksityisten hallussa ollen, ei aina ole viljeltäviksi saatavissa.

Siirtolaisuudellamme on siis syvät juurensa yhteiskunnallisissa epäkohdissamme. Sen suhteen pitävät näinollen aivan täsmälleen paikkansa prof. Sombartin sanat siirtolaisuudesta yleis-eurooppalaisena ilmiönä: »Niinpä siis olemme oppineet tuntemaan siirtolaisuuden ja siirtymisen maaseudulta välttämättömänä kapitalistisen tuotantotavan yhteydessä esiintyvänä yleisenä ilmiönä, joka koskee yhtä hyvin suuri- kuin pieniviljelysseutuja, vaikkakin se jälkimmäisissä kenties esiintyy lieveämmässä muodossa.»¹⁾

¹⁾ Sombart, Der moderne Kapitalismus II, siv. 151.

Näissä sanoissa onkin lausuttuna koko siirtolaisliikkeemme ydin. Se on selvässä yhteydessä kapitalistisen tuotantotavan kanssa, joka kieltää tilattomalta väestöltä kotimaassa oman tulevaisuuden perustamismahdollisuudet, ajaa heidät siirtymään ulkomaille. Meillä tämä vaara ei ole ainoastaan niin sanoakseni proletäärinen, vaan on se uhka koko kansallisuudelle, jolle kapitalismi niin tässä kun monessa muussakin suhteessa on mitä turmiollisin ilmiö.

Samalla käy myöskin selville, että siirtolaisuuden ehkäisemiseen meillä ei auta laimeat puoliparannukset, vaan täydellinen järjestelmämuutos, joka poistaa tuon mainitsemamme siirtolaisuuden alkusyyn. **Edvard Gylling.**

SOSIALISMI JA YKSILÖN VAPAAUS.

(Jatkoa.)

Että porvarilliset siten väittävät vapaudeksi sitä mikä silmännähtävästi on pahinta vapauden sortoa, tuntuu aluksi käsittämättömältä. Mutta asia selviää, kun muistelemme, miten porvarillisten vapauskäsite on syntynyt ja aikojen kuluessa sisällykseltään muuttunut, muuttunut siinä määrin, että se nykyään tosiaan voi merkitä vapauden vastakohtaa tai paraimmassa tapauksessa olla kokonaan sisällystä vailla.

Tuon käsitteen historia on samalla kuvaava esimerkki yleensä luokkaennakkoluulojen synnystä ja juurtumisesta.

Toista sataa vuotta sitte, jolloin varsinkin Ranskassa »kolmas sääty» huusi vapautta, oli porvarillisten vapausvaatimuksella todella pohjaa ja sisällystä. Porvaristo taisteli

silloin vallassaolijain luokkaetuoikeuksia vastaan, taisteli sitä yhteiskunnallista sortovaltaa vastaan, minkä aateli ja papisto olivat itselleen anastaneet orjuuttamalla kaikki muut kansanluokat. Silloin esitettiin ensi kerran vapauden periaate yhteiskunnallisena periaatteena, ja kolmas sääty oli tuon periaatteen lipunkantajana.

Kolmas sääty voitti ja sen kanssa voitti vapaus. Se tapahtui ratkaisevasti suuren vallankumouksen aikoina. Silloin julistettiin vapaus ihmisen ensimmäiseksi ja itsestään selväksi oikeudeksi sekä inhimillisen yhteiselämän tärkeimmäksi perustaksi, ja revittiin maahan perinpohjin kaikki aidat ja rajotukset, mitkä siihen saakka olivat yksilön vapautta sitoneet. Liiankin perinpohjin, niin että siinä suuressa innossa joskus johduttiin pahoihin ristiriitaisuuksiinkin. Niinpä esim. ammattikunta-aitauksia hävitettäessä lailla (14 p:ltä kesäk. 1791) kiellettiin samaan säätyyn tai ammattiin kuuluvia henkilöitä muodostamasta minkäänlaisia yhdistyksiä »muka yhteisten etujen» valvomiseksi, siis vapauden nimessä tultiin pahasti loukanneeksi yhtä kaikkein tärkeimmistä vapauden muodoista, yhdistymisvapautta. Mutta tarkoituksena oli nyt kuitenkin saada kaikki vapauden rajotukset poistetuiksi. Yksilölle työnnettiin vapauskirja kouraan ja jätettiin sitte yksin onneansa koettamaan. Ja luultiin että niin oli ikuisiksi ajoiksi maailmassa säilytetty »vapaus, veljeys ja tasa-arvoisuus».

Mutta vapauden jumala käytteli kaksiteräistä miekkaa, ja ennen iltaa oli se jo teilannut itsensä ja lisäksi veljeyden ja tasa-arvoisuudenkin.

Vanhan keskiajan rakentaman feodalisen yhteiskunnan suojusmuurien takana oli jo kauan vaaninut vihollinen, joka

heti kun nuo muurit hajotettiin, hyökkäsi sisään ja muutti yhteiskunnan omaksi temmellyskentäkseen. Se vihollinen oli pääoma, merkillinen siitä, että se vapauden hävittämiseksi käytti vapautta aseenaan. Se jakoi vapaan yhteiskunnan taas kahteen laumaan, käskettäviin ja käskijöihin, orjiin ja herroihin. Tuo jako ei tapahtunut — ainakaan aluksi — suonaisen väkivallan, ei ulkonaisten aitausten eikä kiristyslakien kautta, niinkuin se keskiajan yhteiskunnassa oli tapahtunut. Mitkään sellaiset eivät olleet enää tarpeen, sillä »vapaan kilpailun» yhteiskunnassa pääoma, joka nyt tuli kaiken sosiaalisen elämän määrääjäksi, kaiken vallan ja vapauden ehdoksi, itse kehitti ja toimeen pani koko kapitalistisen kuristusjärjestelmän. Ja tuon järjestelmän kirous oli siinä, että »vapaissa oloissa» kaikki pääoma itsestään kerääntyi verrattain harvalukuisen ja päiväpäivältä yhä harvenevan joukon käsiin, jonka joukon orjuuteen siten yhteiskunnan enemmistö joutui.

Tämä joukko, porvaristo, joka näin pääoman satulassa ratsasti yhteiskunnallisen ja valtiollisen vallan kukkulalle, oli nyt oivallisessa asemassa. Säilyttääkseen valtansa ja pitääkseen muita orjuudessa ei sen tarvinnut suoranaisesti, kouraantuntuvasti sortaa muitten kansanluokkain vapautta. Se on tosin suuressa määrin aina harjottanut suoranaistakin sortoa, eritoten sen kautta, että se alusta alkaen asetti joka maassa valtiollisen vaalioikeuden varallisuudesta riippuvaksi, puolustaen sellaista julkeutta sillä kauniilla periaatteella, että yhteiskunnallisia oikeuksia tulee vastata yhteiskunnallisten velvollisuuksien, aivan niinkuin omaisuuden riistäminen ja hallitseminen olisi jokin raskas »yhteiskunnallinen velvollisuus». Mutta yleensä ei suora-

nainen pakko ja väkivaltainen sorto ole ollut välttämätön porvariston luokkavallan pönkittämiseksi. On tarvinnut vain kerätä pääomaa, järjestelmällisesti riistää työtätekevän kansan työntulokset käsiinsä, niin kansan enemmistö on itsestään alistunut orjuuteen. On tarvinnut vain saarnata yksityisomaisuuden pyhydestä ja loukkaamattomuudesta, sekä varustaa vankka nykyaikainen poliisivaltio, »yövärtija», kuten Lassalle sanoo, »kansalaisten hengen, vapauden ja omaisuuden suojelemiseksi», — muuta tarkotusta ei porvarillisten mielestä valtiolla voi ollakkaan, — niin silloin on kaikki yhteiskunnallinen vapaus, hillittöminkin anarkia, ollut porvariston luokkaherruudelle vallan vaaratonta.

Eikä yksin vaaratonta, vaan aivan tarpeellistakin, sillä ainoastaan yhteiskunnallisen anarkian tilassa on pääoman hirmuvalta saattanut menestyä. Ja niin on porvaristo yhäti huutanut vapautta ja huutaa vielä meidän päivinämmekin aivan samoin kuin toista sataa vuotta sitte. Mutta päivänselvää on, että silloin kun porvaristo muuttui sorretusta kansanluokasta itse sortajaksi, samalla myöskin muuttui sen vaatima vapaus kokonaan toiseksi. Ennen oli vapaus porvaristollekin merkinnyt vapautta vallsaolijain sorrosta, nyt se merkitse sille riistämisen- ja orjuuttamisen vapautta. Vapauskäsitteen sisällys oli muuttunut alkuperäisen vastakohtaksi aivan sitä mukaa kuin porvariston yhteiskunnallinen asema oli entisen vastakohtaksi vaihtunut. Vapaus oli muuttunut orjuudeksi, mutta niin salaa että harva tuota suurta muutosta heti edes huomasi. Sillä vapauden *nimi* oli jäänyt muuttumatta.

Pelkkä nimi, tyhjä sana! Se oli porvaristolla enää jällellä siitä ihanteesta, jonka puolesta se 18:lla vuosisadalla oli

sankarina kamppailut. Kuinka saattoikaan suuren vallankumouksen ylpeä lippu niin mitättömäksi rääsyksi luhistua?

Se luhistui siksi, ettei se oikeastaan koskaan sen parempi ollutkaan. Porvarillisten saarnaama vapaus on alusta alkaen ollut suureksi osaksi vain tyhjä korusana. 18:lla vuosisadalla yleensä ajateltiin, että vapaus ei ole muuta kuin kahleitta kulkemista, ja kuviteltiin, ettei sen saavuttamiseksi myös tarvitse tehdä muuta kuin rikkoa kahleensa. Erehdyttiin, sillä sen kautta johduttiin sekä pahoihin ristiriitoihin että hillittömään mielivaltaan, jonka seurauksena aina on sorto ja orjuus. Julistettiin vapaus ihmisen alkuperäiseksi, itsestään selväksi oikeudeksi, vaikka se ei ole alkuperäinen eikä edes itsestään selvä. Ei koskaan kysytty: mitä varten ihminen tarvitsee vapautta? vaikka siihen kysymykseen on välttämättä ensin vastattava, ennen kuin voidaan sanoa mitä on vapaus. Ja ennen kuin oltiin siitä selvillä, asetettiin vapaus sekä yksilön toiminnan että yhteiskunnallisen kehityksen päämääräksi, ensinkään ajattelematta, että vapaus mahdollisesti olisikin vain keino korkeamman kehityspäämäärän saavuttamiseksi.

Tämän onton pintapuolisen käsityksen peri 19:nnen vuosisadan porvaristo. Vapaus oli sille toiminnan ja kehityksen itsetarkotus eikä enää mikään ase tai keino. Aivan niinkuin raha on sairurille. Ja vielä tänäpäivänäkin näkee porvarillisten kumartavan tuota onttoa epäjumalankuvaa, jonka palveleminen ei muka tarvitse mitään perustelua.

Toinen on köyhälistön käsitys vapaudesta.

Sellainen vapaus, sanovat palkkatyöläiset, joka tappaa meidät nälkään, ei ole minkään arvoinen. Kun meillä on

riistetty kaikki ihmisarvon mukaisen elämän ehdot, niin mitä me enää teemme vapaudella! Meidän pahin orjuuttajamme on nälkä, ja sen kuristuksesta on meidän kaikkein ensiksi päästävä vapaaksi. Siis sellaista vapautta me ensi kädessä vaadimme, jonka avulla voimme saada turvaton aineellisen toimeentulon. Ja siksi me vaadimme esim. yhdistymis- ja kokoontumisvapautta, koska tiedämme, että se on välttämätön ase taistelussamme pääoman sortovaltaa ja porvariston luokkaherruutta vastaan. Vapaus itsessään ei ole mitään. Se on arvokas ainoastaan korkeampain tarkotusten keinona, yhteiskuntaelämän korkeimman päämäärän, yleisen aineellisen ja henkisen hyvinvoinnin edellytyksenä.

Näemme, että köyhälistön käsitys vapaudesta oleellisesti eroaa porvarillisten käsityksestä. Eikä ole epäilemistäkään, ettei köyhälistön käsitys tässä edusta siveellisesti korkeampaa kantaa. Tuskin yksikään siveysopin tutkija enää nykyaikana puolustaa tuota raakalaiskantaa, jonka mukaan vapaus on vain hillitöntä vallattomuutta, kaikista siteistä irrallaan elämistä. Päivänvastoin selitetään yleisesti, että yksilö, puhumattakaan siitä että hänen inhimillisen yhteiskunnan jäsenenä on jo aivan mahdollonkin irrottautua kaikista siteistä kanssaihmiinsä nähden, on myös siveellisesti velvollinen monella tavoin alistumaan vapautensa rajotuksiin, niin ettei hän loukkaa kenenkään toisen yhtä suurta ja yhtä oikeutettua vapautta ja sikäli kuin yhteishyvä muuten sellaisia rajotuksia vaatii. Yksilön todellinen vapaus on tällöin kyllä riippumattomuutta toisen yksilön mielivallasta, mutta ei suinkaan riippumattomuutta yhteiskunnan tahdosta, vaan sitä, että yksilöllä on oma

osuutensa tässä tahdossa. Vapauden periaate ei yhteiskuntamoralin kannalta katsoen mitenkään voi olla alkuperäinen eikä korkein, vaan on se johdettu periaate, joka palvelee toista korkeampaa. Ja se toinen periaate vaatii, kuten jo edellä sanottiin, kaikkien yhteiskunnan jäsenten menestystä ja hyvinvointia; todellista, siveellisesti arvokasta vapautta on niinmuodoin vain se vapaus, mikä edistää tuota päämäärää. Silloin kun jokaisella yhteiskunnan jäsenellä on yhtäläinen oikeus määrätä, mitä yhteinen menestys kulloinkin vaatii, yhtäläinen tilaisuus kehittää voimiaan ja tehdä yksilöllisyytensä mukaista työtä yhteishyvän eteen, silloin kuin jokainen yksilö on yhteiskuntaelämässä samalla haavaa tarkotuseränä ja välikappaleena — eikä koskaan yksinomaan välikappaleena — silloin vasta on yhteiskunta vapaa.

Ja tämän vapauden, kaikkien yhteiskunnan jäsenten vapauden puolesta juuri köyhälistö taistelee. On kyllä tahdottu väittää, että vapaus olisi köyhälistöllekin vain keppihevonen luokkaherruuden saavuttamiseksi, aivan niinkuin se on porvaristolle ollut. Köyhälistö muka, kerran valtaan päästyään, alkaa taas vuorostaan sortaa muitten kansanluokkain vapautta. Mahdollisesti jonkun verran. Se ehkä lopettaa viimeisten suurporvariin riistämismvapauden, ehkä myös toimittaa joukon kapitalistisen yhteiskunnan loiseläjiä hyödylliseen työhön muitten tavoin toimeentuloansa ansaitsemaan ja ehkä vielä laittaa asiat niin, että muutamain nykyisen yhteiskunnan raharuhtinaiden jalojen jälkeläisten itse täytyy rajottaa suunnattomia ylellisyys-tarpeitaan ja mässäämismvapauttaan. Se on ainakin hyvin luultavaa. Ja tuon »sortamisen» on köyhälistö toimeen

paneva vapauden nimessä, ja olen sitä mieltä, että se silloin voi paljon paremmalla syyllä vedota vapauteen kuin porvaristo nykyään kansan vapautta sortaessaan.

Mutta miten se muulla tavoin toisten kansanluokkain vapautta voisi sortaa, on vaikeata käsittää. Kun »kolmas sääty» nousi valtaan asettaen pääoman uudeksi yhteiskunnallisen etuoikeuden ehdoksi, oli enemmistö kansasta ja ennen kaikkea »alempi», neljäs sääty tuota ehtoa vailla ja voitiin siis sen kautta orjuuttaa. Mutta neljäs sääty se on viimeinen, »yhteiskunnan perinnötön sääty», kuten Lassalle sanoo, eikä sillä ole mitään uutta etuoikeuden ehtoa esitettävänä. Taikka tarkemmin ajatellen, silläkin on oikeastaan oma erikoinen »pääomansa», jonka se tahtoo asettaa kaiken yhteiskunnallisen oikeuden ehdoksi. Nimittäin työ. Köyhälistö on työtätekevä kansanluokka, ja se vaatii, että jokaisen, joka elää tahtoo, on myös tehtävä työtä. Mutta selvää on, ettei tuo ehto voi koskaan tulla minkään luokkaetuoikeuden ehdoksi, niinkuin esim. pääoman omistaminen, sillä kaikki kansanluokat *voivat* sen ehdon täyttää. Ja me tiedämme, että yleinen hyvinvointi ja todellinen vapaus on yhteiskunnassa mahdollinen vasta silloin, kun tosiaan kaikki tuon tärkeän ehdon täyttävät. Siksi ei köyhälistön vapaus merkitse luokkasorron vapautta, vaan — taaskin Lassalien sanoilla puhuen — »sen vapaus on itse ihmiskunnan vapaus».

Mutta entä sosialistinen pakkovaltio, siitähän emme ole vielä mitään puhuneet. Paljoa siitä ei ansaitsekaan puhua siitä yksinkertaisesta syystä ettei sellaista ole eikä koskaan tulee olemaan muualla kuin kaikkein matalajärkisimpäin sosialismin vastustajain mielikuvituksessa. Utopistiset sosia-

listit ovat aikoinaan — ja niistä ajoista on herran vuosia — saattaneet omasta viisaasta päästään luoda kaikellaisia ihanneyhteiskunnan kuvia, joitten mahdottomain ja vallan epäkäytännöllisten kuvittelujen porvarilliset viisastelijat ovat voineet selittää johtavan täydelliseen pakkojärjestelmään; mutta nykyaikana ei yksikään tietoinen sosialisti enää sellaisia satuja päässään haudo. Silti uskomme mekin, että nykyistä kapitalistista yhteiskuntajärjestelmää on seuraava sosialistinen yhteiskunta yhtä varmasti kuin kerran feodalista yhteiskuntaa seurasi kapitalistinen. Ja tuo muutos on tapahtuva siten, että nykyään yksityisten hallussa olevat tuotannonvälineet joutuvat valtiolle, samalla kuin nykyinen kapitalistinen valtio muuttuu »suureksi, pääasiallisesti omien tarpeittensa tyydyttämistä varten työskenteleväksi taloudelliseksi yhdyskunnaksi» (Kautsky). Miten tuon kumouksen kautta voisi syntyä jokin vain väkivaltaisilla pakkokeinoilla kurissa pidettävä yhteiskunta, on kerrassaan mahdotonta käsittää. Päinvastoin silloin päästään kokonaan vapaaksi pääoman orjuudesta ja yksityisten työnantajain mielivallasta, päästäänpä vielä paljon suuremmassa määrin kuin nykyään on mahdollista työstäkin vapaaksi, kun tarvittava työ vähenee sekä jakaantuu useampiin käsiin, joten jokaiselle jää aikaa myös henkiseen viljelykseen. Monilla aloilla on tuo kumous nyt jo hiljaa alkanut tapahtua, valtio on jo paljon ottanut haltuunsa »yksityisten omaisuutta» ja yksityisten tehtäviä, ja vaikka sen onkin tehnyt nykyinen kapitalistinen valtio, ei se sittenkään liene aiheuttanut mitään erityistä vapauden sortoa. Ja kun lisäksi tiedämme, että sosialistisessakin

yhteiskunnassa käyttö- ja nautintoaineet tulevat yhä edelleen olemaan yksityisomaisuutta, joten kulutus on aina täysin vapaa, ei vapaudesta arimmankaan luulisi »sosialistista utopiaa» pelkäävän.

Vai pelätäänkö yhteistuotantoa? — Itse asiassa se juuri lieneekin useimmille loukkauskivenä.

Kaikkien täytyy sosialistisessa yhteiskunnassa tehdä työtä, ehkäpä ruumiillistakin työtä. Se lie tosiaan kauheaa nykyajan rahaylimysten ja heidän perijänsä mielestä! Ja se on muka mahdotonta jo siitäkin syystä, ettei millään keinoilla voitaisi pakottaa ihmisiä työhön. No, vaikeata se voisi aluksi olla, jos esim. jo huomenna tämä yhteiskunta muuttuisi sosialistiseksi. Mutta ei mahdotonta. Voitaisiinhan ensi hätään laiskureille käyttää esim. samaa keinoa, millä nykyään työnantaja pakottaa vastahakosimmankin työntekijän työhön... Pakkoa se tosin olisi, mutta terveellistä pakkoa, joka varmasti koituisi yhteiskunnan hyväksi. Mutta muuten on maailmassa aina sellaisiakin ihmisiä, jotka tekevät työtä, usein raskasta työtä, ruumiillistakin työtä, vaikka heillä ei siitä olekaan erityistä personallista etua ja vaikka kaikkia heidän vaivojaan ei rahalla maksetakaan. Sellaisia ihmisiä eivät ehkä porvarilliset tunne yhtäkään, sillä heidän mielestään on kai rahan ja omaisuuden kerääminen ainoa aihe, minkä vuoksi ihminen yleensä ryhtyy liikkumaan tai aivojaan vaivaamaan. Mutta sellaisia ihmisiä on sittekin olemassa, ja sosialistisessa yhteiskunnassa niitä on varmaan paljon. Ja joka tapauksessa on jokseenkin matalata päättää siitä että pääoma nykyään on päässyt suureksi osaksi kaiken ihmistoiminnan pää-

määräksi, että ikuisesti tulisi samalla tavoin olemaan. Työn, sekä ruumiillisen että henkisen työn vaikuttimia on oleva satoja, vaikka yhteiskunta ottaakin koneet ja raaka-aineet haltuunsa. Juuri silloin on ruumiillinenkin työ muuttuva kirouksesta siunaukseksi. —

Sanoin että tuo suuri kumous on jo alkanut. Niin onkin. Se valmistuu ja kehittyy yhteiskunnallisten luonnonlakien pakosta sitä mukaa kuin kapitalismikin kehittyy äärimmäisyyteensä ja siihen saakka kuin lopullinen vapauttava vallankumous tapahtuu. Me emme sitä voi keinotekosesti ennen aikojaan synnyttää ja yhtä vähän voivat vastustajamme sen tuloa estää. Mutta me tiedämme että se on luokkataistelun kautta toteutuva ja että me voimme sen tuloa jouduttaa taistelemalla sille kansanluokalle yhteiskunnallisen ja valtiollisen mahtiaseman, joka on määrätty lopullisen kumouksen toimeenpanijaksi. Siinä on sosialidemokratian vapaustaistelun suuri merkitys.

Ja vielä yksi huomautus. Luokkataistelussa on aina sorretun luokan vapaudenvaatimus vain tyhjä sana niin kauan kun sen tukena ei ole tarpeellista voimaa. Ja voimaa taas suo sorretuille vain yhtyminen ja yksimielisyys. Siksi sosialidemokratiakin, silloin kun se ryhtyi järjestettyyn taisteluun porvaristoa vastaan, ensi sanoikseen julisti: Kaikkien maitten työläiset, liittykää yhteen! Se huuto on vieläkin meidän vapaus-huutomme. Siinä on meidän voimamme, ja voimaa me tarvitsemmekin, sillä on nähty usein, että kun *me* vaadimme vapautta, niin porvarilliset vapaudenhuutajat turvautuvat sotaväkeen. **O. W. Kuusinen.**

KATSUKSIA.

POLITIikka.

Eduuskuntakomitea on alkanut uuden valtiopäiväjärjestyksen tarkistamisen kolmannessa lukemisessa. — Edustajakamarin aiottua kahtiajakoa ei komitea enää ehdotakaan, vaan menevät sen suunnitelman mukaan laki- ja valtiolainakysymykset y. m. tärkeät asiat »suuren valiokunnan» kautta, johon kuuluisi 48-60 jäsentä. — Tärkeä asia on eduskunnan finanssi-oikeuden laajennus, jota kaikki pitävät välttämättömänä ja onkin enemmistö hyväksynyt sanamuodon, jossa tätä oikeudenlaajennusta edellytetään; komitean vähemmistö on arvellut, että komitean valtuus ei ulotu siihen. — Huomiota, eikä suinkaan hyväksyvää, on herättänyt komitean ehdotus, että sotilashenkilöt eivät saisi vakinaisessa palveluksessa ollessaan käyttää äänioikeutta. Komitean motiiveja on ankarasti vaadittu esille ja huomautettu, varsin oikein, kuinka sopimatonta on riistää äänioikeutta isänmaan puolustajilta. Komitean enemmistölle lienevät tässä asiassa käytännölliset mahdollisuudet olleet ratkaisevina motiiveina, mutta se tietystikään ei ole riittävä puolustus.

Vaalitapaan nähden on komitea asettanut puolustamaan suhteellisia vaaleja suurin vaalipiirein;

kukin saa äänestää kolmea ehdokasta vaalimiesyhdistysten julkaisemain puoluelistain mukaan tai vapaasti, miten tahtoo. Äännet lasketaan ryhmittäin, joille kullekin tulee sille oikeudellisesti kuuluvat edustajapaikat. — Komitean ehdotus ei muuten ole vielä viimeistelty, mutta vilkas sanomalehtiväittely on asiasta virinnyt. Toisessa paikassa tätä lehteä sanovat ulkomaiden puoluetoverit sanansa siitä.

»**T**ammikuun veripäivän» muistoa vietti Suomen köyhälistö t. k. 21 p. surujuhllilla kokousaleissa ja ulkosalla. — Helsingissä oli Ylioppilastalon juhlasali ja lähihuoneet tungokseen saakka täynnä järjestynyttä työväkeä. Ohjelman päänumeroina olivat erään lättiläisen ja erään virolaisen puoluetoverin puheet, jotka venäjistä tulkittuina antoivat kuulijoille silmännäkijäin kuvauksia kauhu- töistä, mitkä ajavat näitäkin kansoja yhä jyrkempään taisteluun edes jonkimmoisen itsemääräämis-oikeuden puolesta.

Tampereella pidettiin juhllinen ulkoilmakokous suruharsoisin lipuin.

KOULU.

Koulupakko. Asetus touku- kuun 25 päiväältä 1898, koskeva kansakoulujen perustamista maalaiskuntiin, säätää että kouluja

on rakennettava jokaiseen kuntaan »niin lukuisasti, että jokainen kuntaan kuuluva kouluujässä oleva lapsi voi, mikäli mahdollista, omassa piirissään ilman suurempia vaikeuksia nauttia kansakouluopetusta äidinkielellään». Näin ovat kunnat jaetut kansakoulupiireihin niin, että lapsilla ei tule olemaan kuin korkeintaan 5 km. koulumatka. Maassa on vähän yli 3,000 koulupiiriä, joista kuitenkin vielä noin yhdestä kolmasosasta puuttuu koulu, huolimatta siitä, että uusia kansakouluja on viime vuosina hyvin vilkkaasti rakennettu ja paraillaan rakennetaan.

Mitä tulee koulua käyvien lasten lukuun, teki se tri Paasikiven kirjassaan »Maalaiskuntain kansakoululaitoksen edistämisestä» esittämien tilastojen mukaan maalaiskunnissa lukuvuonna 1902-03 keskimäärin 41,2% kaikista kouluikäisistä lapsista. Kehityksen mentyä luonnollisesti vuodesta 1903 jonkun verran eteenpäin, on luku nyky hetkellä jo suurempi, ja jos otetaan kaupunkikunnat lukuun, suurenee prosentti vielä. Mutta jos pitää silmällä sitä vaatimusta, että jokaisen Suomen kansalaisen on omistettava vähintään se kansalaisivistys, jonka kansakoulu antaa, mikä vaatimus jo nykyoloissa olisi melkein välttämätön, on nopeasti toimittava olojen kehittämiseksi tälle kannalle. Kuinka paljon olemme jälellä tässä suhteessa läntisistä naapurimaistamme siitä mainittakoon seuraavat edellä mai-

nitusta teoksesta saadut numerot: Preussissa kävi v. 1901 keskimäärin 99,76% kouluikäisistä lapsista kansakoulun huolimatta siitä, että kouluaika siellä on 8 vuotta; ja jotenkin samoin on laita muissakin Saksan valtioissa. Ranskassa teki v. 1891 kysymyksessä oleva määrä 99,5%, Norjassa v. 1900 94,2%, jotenkin samoin Tanskassa.

Esimerkiksi otetuissa maissa on päästy niin korkeisiin prosentteihin säätämällä yleinen koulupakko, s. o. niissä maissa ovat vanhemmat lain kautta pakotetut toimittamaan lapsilleen kansakoulu- tai muun vastaavan sivistyksen. Tämä olkoon meille esimerkiksi. Ei ole uskottava, että meilläkään päästään ilman pakkoa tyydyttäviin tuloksiin. Pakkosana pelottaa useata. Mutta huomattakoon, että tässä ei oikeastaan ole kysymys mistään varsinaisesta pakosta. Tahdotaan ainoastaan turvata sellaisillekin lapsille, joiden vanhempien tietämättömyys tai varattomuus muuten estäisi sen, tilaisuus saada heidän vastaiselle elämälleen välttämätön alkeissivistys. Ennen kaikkia tulee tämä pakkolaki olemaan köyhille lapsille turvalaki. On nim. huomattava, että siinä tapauksessa on yhteiskunnan pidettävä huoli köyhien lasten kouluttamisesta. Ja jos kenenkään, tarvitsee juuri vähemmän varallisen omata tietoja voidakseen valvoa etujaan nykyaikaisessa yhteiskunnassa.

Suomen sosialidemokratisen puolueen ohjelmassa on yleinen koulupakko. Jo on aika ruveta sitä vaativalla vaatimaan. Meidän kouluylivaltuutuksemme teki joku aika takaperin ehdotuksen rajoitetuksi koulupakoksi, s. o. että jonkun määrätyn matkan päässä koulun lähellä asuvat lapset olisivat pakotetut käymään kansakoulun. Meidän mielestämme on kuitenkin jo aika ottaa koko askel, säätää yleinen koulupakko Suomeen. Se tulee olemaan vastaisen toivotun yksikamarisen, yleisellä, yhtäläisellä ja välittömällä ääni-oikeudella valitun eduskuntamme ensimmäisiä tehtäviä. Valmistukoot siis yksityiset kansalaiset ja kunnat tähän, voidakseen nopeasti toteuttaa lain käytännössä.

Kansakoululaitos ja kansakouluseminaarilaitos kaipaavat suuriakin uudistuksia. Niitä tulee ajaa täydellä ponnella. Mutta siihen asti on tyydyttävä paremman puutteessa sellaiseen koululaitokseen kuin meillä on ja joka tapauksessa vaadittava yleistä koulupakkoa. *H. R.*

Kansakoulukirjastot. Kansakouluasetuksen 122 § määrää, että jokaiseen kouluun, jolle valtio apua antaa »hankittakoon vähitellen kirjasto, josta sekä koulun oppilaat että muutkin opintahaluiset kuntalaiset voivat saada hyödyllistä lukemista». Useimmissa kaupunkikunnissa ovatkin kirjasto-olot jo järjestetyt, kirjastot

nauttivat vakinaista kannatusta kunnalta. Toisin on laita maalaiskunnissa. Harvat ovat niistä vielä ne kunnat, joissa kirjastot toimivat vakinaisen kannatuksen varassa. Niissä ovat kirjastot perustetut useimmissa tapauksissa yksityisten henkilöiden asianharrastuksesta, ja saaneet kannatusta milloin, yhtäältä milloin toisaalta. Kirjastojen sisältö ja järjestys on sen johdosta hyvin vallinaista.

Kouluylivaltuutus on äskettäin lähettänyt senaattiin ehdotuksen, että asetettaisiin komitea kirjastoasiaa järjestämään. Meidän mielestämme on tämä kysymys otettava ensi tilassa esille. On saatava maalaiskuntiinkin joko kuntain tai valtion riittävällä vuosikannatuksella ylläpitämiä kirjastoja, joista kansalaiset saavat hyödyllistä lukemista elämän eri aloilta. Näyttää luonnollisimmalta, että ne tulevat pääasiallisesti asetettaviksi kansakoulunopettajain hoitoon. Onko kirjastoasiain ylintä johtoa varten perustettava erityinen »ylihallitus», vaiko asetettava nykyiseen kouluylivaltuutukseen yksi uusi jäsen tätä varten, emme tahdo ruveta ratkaisemaan. Minkään yksityisen yhdistyksen, niinkuin esim. Kansanvalistusseuran haltuun ei voi asian johtoa jättää. *H. R.*

KIRJALLISUUS.

Invaliditeetti- ja vanhuuden vakuutuksen tila eri maissa.

Invalidideetti vakuutuskomitean julkaisu I, esittänyt *tri Matti Helenius*, komitean sihteeri. Siv. 106.

Invaliditeetti ja vanhuuden vakuutus kysymys Suomessa, yksi sosialidemokratisen puolueen vaatimuksia, on jo kehittynyt niin pitkälle, että sen suunnittelua ehdoittamaan on asetettu komitea. Tämän komitean toimesta ja sen tarkastuksen alaisena esiintyi yllämainittu julkaisu, jonka tarkotuksena on »tarjota esitys invaliditeetti- ja vanhuusvakuutuksen kehityksestä ja tilasta eri maissa, jotta yleisöllä olisi helpompi tilaisuus tutustua tähän tärkeään kysymykseen». Kuten jo tästä käy selville, on teoksen tarkoitus kokonaan esittelevä; kustakin maasta erikseen tehdään selkoa vakuutuksen lainsäädännöllisestä kehityksestä ja tilasta sekä tekeillä olevista uudistuspuuhista. Kuten luonnollista on esitys kuitenkin pääasiassa kohdistettu niihin harvoihin maihin, joissa vakuutusta on käytännössä toteutettu, nimittäin Ranskaan, Tanskaan ja ennen kaikkea Saksaan, tai sellaisiin maihin, joissa asia, kuten Norjassa on ollut perusteellisen keskustelun alaisena.

Tällä menettelytavalla on kumminkin ollut haittansa; esitys on tullut siten muutamassa suhteessa sangen hajanaista. Olisi varsinkin yleiskatsauksen saamiseksi ollut toivottava jonkinlainen yhteenveto teoksen loppuun, jossa invaliditeetti- ja vanhuuden vakuu-

tuskysymys olisi käsitelty pääkohtiensa mukaan, ja tällöin asetettu eri maitten olot rinnan, sekä kussakin kohden koetettu tehdä selkoa niistä mielipiteistä, joita asian erilaisen järjestelyn puolustukseksi on ulkomailla lausuttu. Nykyisessä muodossaan esitys sangen hajanaisesti ja vain osittain tekee selkoa juuri vanhuusvakuutuksen arvostelusta kussakin maassa; varsinkin on vaikea kerätä eri huomautukset teoksen eri osista yhteen ja löytää mitä kunkin asian puolustukseksi on sanottu. Etenkin on huomattava että sosialidemokratilelta taholta tehdyt arvostelut vanhuusvakuutuslain toimeenpanosta esim. Saksassa kokonaan on jätetty käsittelemättä.

Myöskään ei olisi haitannut, teos kun on aijottu yleisön käsiin, lyhyt selonteko teoksen alkuun työväenvakuutuksesta ja eritotenkin invaliditeetti- ja vanhuuden vakuutuksesta sinänsä ja niiden yhteiskunnallisesta merkityksestä.

Yhteydessä lainsäädännöllisen kehityksen kanssa tehdään teoksessa tilaston avulla selkoa lainsäädännön tuloksista, joka tapa luonnollisesti on erittäin hyvä. Tässä kohden on kumminkin menetelty hyvin epäsystemaattisesti ja varsinkin parissa kohden on näin syntynyt haitta suuri. Tilastosta saa nimittäin turhaan hakea niistä harvoistakin maista, joista lukuja olisi löytynyt, selontekoa eläkettä nauttivien tai siihen

oikeutettujen henkilöiden lukumäärästä, varsinkin suhteellisesti eri ikäluokissa ja ammateissa. Juuri nämä seikat ovat vakuutuksen arvostelemiseksi tärkeät tietää, samaten kuin koko vakuutuksen toimeenpanon mahdollisuus niistä riippuu. Ainoa maa, josta tällaisia lukuja on, on Tanska. Saksasta olisi epäilemättä ollut arvokas kokemukseen perustuva aineisto näistä oloista helposti saatavana. Norjasta erityisen tiedustelun kautta kerätyt tiedot myöskin tarjoovat sangen yksityiskohtaisia lukuja.

Teos tarjoaa muuten varsin hyvän oppaan sille, joka tahtoo perehtyä invaliditeetti- ja vanhuuden vakuutuksen lainsäädännölliseen kehitykseen. Yleisien näkökohtien suhteen sitävastoin ei se anna paljoa selkoa. Jonkunverran ohjetta suomalainen lukija tässä kohden saa esimerkiksi H. Herknerin teoksesta »Työväen kysymys», Luku VI: Työväenvakuutus. E. G.

»**Före katastrofen**, en blick in i tsarriket» on saksalaisen Hugo Ganzin julkaisema kirja, jossa kuvaillaan Venäjän oloja Japanin sodan sytyttyä. Ylhäiset piirit ovat avanneet ovensa ja sydämensä tälle matkailijalle, joka ei sitten ole katkenyt kynttiläänsä vakan alle. Vilkkaasti kuvailtuna on edesämme Pietari ja Moskova, virkamiesten kelvottomuus ja tunnoton hallitusryhmä, raha-asiain kurjuus, juutalaisten asema, oikeuslaitos,

ylioppilaat y. m. Kumousliikkeisiin on tekijä tutustunut vähän, sosialidemokrateihin tuskin ollenkaan, mutta kaikkein vanhoillisimpainkin suusta saa hän kuulla totuuden. Ja syntipukiksi esitettiin Plehwe, jonka pikainen kuolema tuntui olevan kaikkien mielestä yhtä toivottava kuin varma. — Lopuksi on hienosti piirretty kuvaus käynnistä Tolstoin luona. — Kirjassa on sivuja 266, hinta 3 kr.

SANOMALEHDET.

Framtidin näytenumerossa 3 puhutaan kauniita sanoja valtiopäivistä, jotka ymmärtänevät muuttua kansan eduskunnaksi, mutta hallitukselle annetaan sangen pippuroituja huomautuksia »lailisuuden palauttamisesta». Nimim. K. selvittelee Gaponin luonnetta, ei juuri imarrella. Kalle Procopén asiaa käsketään pitämään mielessä. — N:o 1:ssä K. Z. torjuu syytöksen, että Suomessa hankittaisi yltiöpäistä eroa Venäjältä ja suosittelee Venäjän sosialikumouksellista puoluetta sosialidemokratisen edellä. Maamarsalkka saa siipeensä puheestaan valtaistuinsalissa ja G. C. torjuu suurruotsalaisten vääristelyjä Suomen sos.-dem. puolueen kannasta. Hbl. julistetaan »parantumattomaksi» työväenasian suhteen. Kirjalliset arvostelut ja uutiset ovat sangen pirteitä.

Päivälehdet. — *Uusi Suometar* näyttää ennen aikojaan ihas-tuneen. Se ottaa näet viime sunnuntain numerossaan merkitäkseen, ettei meidän lehdemme »toki ole niin punainen» kuin heidän piireissään on ennakolta pelätty, ja erityisesti saa lehti viime numeromme ensimmäisen artikkelin johdosta aihetta puhua meidän malttilisuudestamme, mikä U. S:n mielestä tekee lehtemme »hauskaksi». Totta kai. Onhan U. S. jo pitemmän aikaa työväkeä kalastaessaan käyttänyt sitäkin tapaa, että milloin sosialidemokratit ovat vähänkään asiallisesti puhuneet ja milloin he eivät vain siinä sivussa ole muistaneet nimenomaan ärjästä suomettarelaisille, on tuo lehti aina selittänyt, että niin sitä pitää puhua ja että se on juuri sitä heidän »malttiansa». Sitä samaa surullisen kuuluisaa »malttia», jolla — niin laiha kuin tuo keppihevonen on ollutkin — U. S. on vuosikautia korkeitten ruokkijain armosta ratsastellut! Tuon maltin ja kaiken siitä koituvan kunnian suomme me, niinkuin muutkin sosialidemokratit tässä maassa, mielellämme U. S:n monopoli-herkuksi, ja valitamme vilpittömästi jo edeltäkäsikin, jos U. S:n lukijat mahdollisesti tulevat lehdessämme silloin tällöin tapaamaan niinkin punaista, ettei heidän äänenkannattajansa enää voi sitä sanoa erikoisen hauskaksi.

Ja kun tässä nyt sattuu tuon lehden tilikirjat olemaan käsillä,

niin kuittaamme pois lopunkin velkamme.

Suoraan sanoen meitä ihmettyttää, että U. S. kaiken sen jälkeen, mitä lehti viime vuosina on poliitista syntiä tehnyt, vielä nykyään, viattomana niinkuin ei mitään olisi tapahtunut, puolella sanallakaan myöntämättä entistä toimintaansa edes »erehdykseksi», sotkeutuu siihen vakavaan taisteluun, mikä meillä parastaikaa on käymässä sekä ulkopoliittisissa että sisäisissä oloissamme. Onhan tietääksemme yleinen mielipide tässä maassa se, että tuon lehden ja sen ryhmäkunnan menettely bobrikoffilaisjärjestelmän aikana merkitsi valtiollista itsemurhaa. Mutta sitä ei U. S. ole huomaavinaanakaan. Päinvastoin osottavat ne häikäilemättömät keinot, mitä lehti nykyään käyttää työväkeä lähennellessään, että se epätoivoisen asemansa korjaamiseksi on valmis toistamiseen tekemään valtiollisen itsemurhan, tällä kertaa kotoisessa taistelussamme, sitte taas ehkä ehein nahoin ja »puhtaalla omalla-tunnolla» jatkaakseen keinotteluun. Koska kuitenkin on pelättävissä, että keinottelu tällä kertaa päättyisi onnettomasti, tahdomme ajoissa antaa tuon lehden kannattajille ystävällisen neuvon. Tässä muodossa:

Kansalaiset suomettarelaiset! Jos teidän tosiaan täytyy hajota, jos niinkin punaisia on joukkoonne eksynyt kuin te vakuutate, niin hajotkaa heti. Jos taas voitte pysyä

koossa, niin asettukaa peittelemättä ja pelkäämättä sille äärimmäisen vanhoillisuuden kannalle, mikä puolueenne suurelle enemmistölle on ainoa luonnollinen ja lopultakin ainoa mahdollinen. Sillä te vain asemanne pelastatte, jos se enää on pelastettavissa. Ja elkää surko, että te jälkimäisessäkään tapauksessa yksinänne jäätte täällä edistyksen jarruttajiksi. Liittolaisia tulette kyllä löytämään; nyt niitä etsitte vain aivan vääraltä taholta.

Tämä ei ole sanottu pahassa, vaan teidän itsenne vuoksi.

*

Helsingin Sanomat eivät totta vie arvaa lukijakuntansa arvostelukykyä korkealle, hyökätessään sosialismin kimppuun pelkillä poikamaisilla typeryyksillä, irvistelyllä ja rähinällä, jollaista muuten kuulee vain aamuyöstä herraskapakoissa. Kaikkalaisilla Tiitusten tuhmuuksilla täyttää lehti palstansa, mutta vakavaa keskustelua siitä turhaan hakee. Luuleekohan tosiaan Hels. S:n toimitus, että mitään lukijakuntaa voidaan ajan pitkään sellaisella viisastelulla ravita ja tahtooko se uskotella, ettei sosialismi asiallista polemiikkia ansaitsekaan? Vai ovatko lehden toimituksessa kaikki sellaisia tiituksia, etteivät tiedä mihin tapaan nykyään muualla maailmassa porvarilliset sanomalehdet puhuvat sosialismista ja miten vanhoillisimmatkin taloustieteilijät katsovat

olevansa pakotettuja uhraamaan suuret alat teoksistaan yksityisomaisuuden ja kapitalistisen yhteiskuntajärjestelmän puolustamiseksi sosialismia vastaan. Meillä myös rutivanhoillinen »Hufvudstadsbladet» jo ryhtyy asialliseen keskusteluun, mutta »vapaa-mieliset» Hels. S:t, ne vain irvistelevät.

Ja miten lienee sen Hels. S:n vapaamielisyyden laita muissakaan asioissa. Ainakin on lehdessä joku aika sitte ihan artikkelin paikalla kiivaasti vastustettu uskonnonopetuksen poistamista kouluista, mikä seikka on pannut »Nuoren Suomenkin» epäilemään, että »liekkö lehden ohjelmakirjoituksesta ehdoin tahdoin jätetty pois sana »vapaamielinen». Tuo lehden vanhan nimikilven poisheittäminen, vaikka se olisi aiheutunutkin poliitisesta rehellisyydestä, on joka tapauksessa valitettava seikka, sillä tyhjänä korupuheenakin se sana olisi sentään niin paljon velvoittanut, ettei lehdestä voisi tulla sentään kaikellaisten yökköjen »Kotimaa».

*

»*Karjala*» on ottanut puheeksi viime numerossa lausumamme mahdollisuuden, että yläluokkamme tai ehkä vain sen vanhoillinen osa aikoisii hyväksyä armollisen esityksen eduskunta-asioissa, vaikka se ei vastaisikaan kansan vaatimuksia, joihin — tässä tapauksessa

näennäisesti — nyt tunnutaan taituttavan. Lehti vaatii valtiopäiväin tekemään työtään tällaisia näkökohtia huomioon ottamatta ja terottaa mieliin, että valtiopäivien

tydyttävä päätös on omiaan kokoamaan kansamme valtiollisesti, tuli sitten Pietarista hyväksyminen tai hylkäys.

